

АКАДЕМІК ВОЛОДИМИР ЮХИМОВИЧ ЗАБІГАЙЛО
(до 80-річчя уродин)

Академік
Національної академії наук України
Володимир Юхимович Забігайло
(28.06.1934–15.08.1996)

28 червня 2014 р. виповнилося б 80 років Володимирові Юхимовичу Забігайлу (28.04.1934–15.08.1996 рр.) – видатному українському вченому-геологові, академіку Національної академії наук України, дійсному членові Української нафтогазової академії, Заслуженому діячеві науки і техніки України, лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки та премії ім. В. І. Вернадського АН УРСР, доктору геолого-мінералогічних наук, професору, багатолітньому директору Інституту геології і геохімії горючих копалин (ІГГК) НАН України і завідувачу відділу геології і геохімії твердих горючих копалин.

Володимир Забігайло народився у сім'ї робітника в м. Дніпропетровську. На Полтавщині, в с. Морози-Забігайлівські, куди сім'я повернулася під час німецької окупації, 1946 р. Володя закінчує початкову, а 1952 р. – Озирську середню школу Кишеньківського (тепер Кобеляцького) району. Після закінчення Дніпропетровського

гірничого інституту 1957 р. його скерували у Миргородську промислово-геофізичну експедицію (1958–1961). Далі були роки праці у Дніпропетровській експедиції Українського науково-дослідного геологорозвідувального інституту (1961–1964), Дніпропетровському відділенні Інституту мінеральних ресурсів (1964–1968) та Інституті геотехнічної механіки (ІГТМ) АН УРСР (1968–1986), які склали підґрунтя успішної наукової діяльності: захист кандидатської (1967) і докторської (1975) дисертацій, присвоєння вченого звання професора, визнання не лише в колишньому СРСР, але й далеко за його межами.

Призначення до Львова на посаду директора ІГГК НАН України 1986 р. стало новим і непростим етапом у житті вже знаного вченого у галузі вугільної геології, адже перед ним поставили завдання з консолідації і збереження вагомих надбань колективу. Володимир Юхимович за підтримки академіків Олега Вялова, Григорія Доленка і Романа Кучера, інших провідних учених наполегливо втілював в Інституті комплекс заходів з інтенсифікації наукових досліджень у галузі нафтогазової і вугільної геології, розробки проблем утворення, розташування і комплексного використання горючих копалин, створення наукових основ сучасних технологій видобутку паливно-енергетичних ресурсів із надр Землі з урахуванням питань охорони довкілля, а у відділі геології і геохімії твердих горючих копалин акцентував увагу на розробці актуальних питань вивчення вугленосних формацій і закономірностей

утворення та розташування вугільних басейнів і родовищ, оцінки перспектив вугленосності України та обґрунтування напрямів геологорозвідувальних робіт на вугілля, його комплексної переробки.

Розроблена з ініціативи Національної академії наук України за науковим і методичним керівництвом академіка Володимира Забігайла «Державна програма з проблем пошуку, видобутку та використання метану вугільних родовищ України (1994–2005 рр.)», з якої Інститут було визначено головним в Україні, стала підставою для виконання низки вагомих науково-дослідних робіт з газовугільної проблематики. Цьому сприяли збережені ним зв'язки з провідними геологічними установами м. Львова та їхніми керівниками: професором Мирославом Іванютою – директором Українського державного геологорозвідувального інституту, професором Орестом Матковським – деканом геологічного факультету Львівського державного університету імені Івана Франка, Володимиром Побережським – генеральним директором ДП «Західукргеологія». Водночас він надалі тісно співпрацював з колективами ІГТМ НАН України і відділу геології вугільних родовищ великих глибин цього Інституту.

Комплексність отриманих фундаментальних результатів стала визначальною у високій оцінці на державному рівні наукової діяльності вченого: обрання 1988 р. член-кореспондентом АН УРСР, 1990 р. – академіком Національної академії наук України; 1993 р. – академіком Української нафтогазової академії; присудження 1991 р. Державної премії України в галузі науки і техніки, присвоєння 1995 р. почесного звання «Заслужений діяч науки і техніки України». Разом з такими відзнаками, як премія ім. В. І. Вернадського НАН України (1986), орден «Знак пошани», почесні знаки «Шахтарська слава» I, II, III ступенів, «Відмінник розвідки надр» та медалі, це стало гідним вшанування його здобутків.

У Львові Володимир Забігайло продовжив підготовку наукових кадрів (у числі учнів – 4 доктори і 21 кандидат наук), був членом Бюро Відділення наук про Землю і Бюро Західного наукового центру НАН України та спеціалізованих рад з захисту кандидатських і докторських дисертацій, головою Українського національного комітету Карпато-Балканської геологічної асоціації, брав участь у роботі оргкомітетів міжнародних і республіканських науково-технічних конференцій, шкіл, семінарів, входив до складу редколегій низки геологічних видань. У 1987–1996 рр. головував у редакційній колегії журналу «Геологія і геохімія горючих копалин». З 1987 р. він очолював Наукову раду Президії НАН України з проблеми «Геологія і геотехнологія горючих копалин», з 1993 р. був членом Бюро Наукової ради «Тектоносфера України» і Міжвідомчої Наукової ради «Наукові основи розробки вугільних родовищ України». Організовував проведення низки міжнародних наукових нарад та пропагував досягнення української геологічної науки, беручи участь у роботі численних наукових форумів в Україні і за її межами.

У науковому доробку вченого понад 200 наукових праць, серед яких 19 монографій та 19 авторських свідоцтв на винаходи.

Академік Володимир Юхимович Забігайло створив наукову школу комплексного дослідження геологічних формацій вугільних басейнів і нафтогазоносних провінцій. Разом з учнями і колегами отримав фундаментальні результати з вивчення процесів вуглеутворення, мінерального складу, структури, колекторських та фізико-механічних властивостей порід вугленосних формацій, закономірностей утворення і розташування газовугільних басейнів, оцінки перспектив вугленосності і обґрунтуванні напрямів геологорозвідувальних робіт на вугілля та комплексної переробки вугілля з урахуванням охорони довкілля. Це дало змогу розробити принципово нові методики і способи прогнозування газоносності та викидонебезпечності гірських порід і вугільних пластів, що увійшли до нормативних документів і були впроваджені в практику розвідки вугільних родовищ України та колишнього СРСР зі значною економічною ефективністю.

Провідні науковці Інституту геології і геохімії горючих копалин Національної академії наук України напередодні відзначення 60-річчя уродин Володимира Юхимовича Забігайла (зліва направо):

Юрій Миколайович Сеньковський, Ігор Васильович Дудок (учений секретар), Роман Маркіянович Смішко, Микола Іванович Галабуда, Зоя Максимівна Ляшкевич, Микола Романович Ковальчук, Борис Іванович Смирнов, академік Національної академії наук України Володимир Юхимович Забігайло (директор), Степан Олексійович Лизун, Лариса Романівна Редько, Ярослав Йосипович Сидорович, Георгій Юхимович Бойко, Володимир Васильович Колодій (заступник директора), Володимир Михайлович Ковалевич, Володимир Антонович Калюжний, Мирослав Іванович Павлюк, Олена Віталіївна Хмелевська, Юрій Васильович Стефаник, Олег Йосипович Петриченко, Ігор Михайлович Наумко (заступник директора)

Розпочаті вченим у Дніпропетровську і продовжені у Львові дослідження газо-вугільних родовищ активно продовжують творчі колективи ІГГК НАН України (член-кореспондент НАН України Мирослав Павлюк, доктор геологічних наук Ігор Наумко, кандидат геолого-мінералогічних наук Андрій Побережський), а також інших науково-дослідних установ, насамперед ІГТМ НАН України (академік НАН України Анатолій Булат), започатковані в якому періодичні міжнародні науково-практичні конференції «Метан вугільних родовищ України» пропагують фундаментальний характер наукової діяльності видатного вченого-геолога сучасності, академіка Забігайла.

Власне у Львові Володимир Юхимович Забігайло ствердився як видатний учений світового рівня і талановитий організатор науки, так і істинний патріот України, без вагань став на шлях розбудови незалежної української держави, ініціював розробку низки національних програм розвитку паливно-енергетичного комплексу. 28 червня 1996 року, саме у день його уродин, прийняли Конституцію України, і це додавало йому фізичних і моральних сил й енергії для нових творчих звершень. Плани і задуми залишилися незавершеними. Прикра звістка сколихнула геологічну спільноту України 15 серпня 1996 р. У цей трагічний день передчасно обірвалося життя Володимира Забігайла, передчасно відійшов у Вічність Патріот, Громадянин, Учений, Людина!

Володимир Забігайло назавжди залишився у нашій пам'яті і як надзвичайно добра, чуйна та справедлива людина. Прикладом для нас було й ставлення Володимира Юхимовича до сім'ї: дружини – Зінаїди Миколаївни і синів – Андрія та Максима, усієї родини. Знаменний той факт, що завжди перед Великоднем він збирався у відпустку на Полтавщину, у рідні Морози-Забігайлівські, щоб схилити голову на могилах батьків, як і те, що за Заповітом його було поховано у рідному селі, на цвинтарі, де спочивають рідні і близькі.

Ми пишаємося зустріччю на життєвих перехрестях з неповторною особистістю – академіком Володимиром Юхимовичем Забігайлом. Спільна праця і постійне спілкування упродовж багатьох незабутніх років сприяли атмосфері єдності і дружби, що панувала як у наших особистих теплих та довірливих стосунках, так і в колективі науковців Інституту.

І ми завжди про це пам'ятатимемо!

*Член-кореспондент НАН України Мирослав ПАВЛЮК,
доктор геологічних наук Ігор НАУМКО,
кандидат геолого-мінералогічних наук Андрій ПОБЕРЕЖСЬКИЙ*